



Žilvan Bezić

APOSTOLAT I PASTORAL

Ovo "i" u naslovu ima konjunktivnu, disjunktivnu i komparativnu ulogu. Ono nas upozorava da između pojmova apostolat i pastoral postoje sličnosti u značenju, ali također i razlike. Ujedno nas potiče na usporedbu termina, nakon koje će trebati povući i neke konkretne zaključke o pravilnoj usporedbi oba izraza.

Naime, u teološkoj literaturi, i stranoj i domaćoj, ti se izrazi upotrebljavaju u dosta neodređenom i konfuznom značenju. Mnogima nije jasan precizan smisao svakog izraza, rabe ih i u zamjenskom i u homonimnom značenju, pa otuda nastaju neposrazumi i zbrka.

Zbog toga će biti korisno analizirati njihov autentični doseg i regulirati njihovu teološku uporabu.

Što je apostolat?

Ispitivanje je najbolje početi iz korijena, etimologijom. Apostolat ima svoj korijen u grč. gl. ἀποστέλλω, što znači poslati, odaslati nekoga s porukom ili nalogom.¹ Od njega je nastala imenica ἀποστολή, latinski apostolus, pohrvaćeno apostolat, a prevedno na hrvatski: poslanje, poslanstvo. Korijenic poslanja je ἀποστολος, lat. apostolus, kroatizirano apostol, a u prijevodu: poslanik, odaslanik ili vjesnik.

¹ Već i samo stellw znači: postavljati, urediti, opremiti, slati i nalagati.

Stari su Latini u svom jeziku upotrebljavali grčki original (dakako latiniziran) i svoj vlastiti prijevod. Za nas je važno poznavati i latinski prijevod gornjih riječi, a taj je: mittere (gl.), missio (apstr. im.) i missus ili missionarius (konkretna im.). Ta dva posljednja izraza i mi smo preuzeli u hrvatski jezik. Stoga odmah valja upozoriti na paralelizam anaččenja: apostolos - missionarius - poslanik, te αποστολη - missio - poslanje.²

Povijesno sjećanje nas uči da je začetnik apostolata Isus Krist. On je izabrao prve apostole, nazvao ih tim imenom (Lk 6,13) i osobno ih poslao po čitavom svijetu s obećanjem da će biti s njima sve do konca svijeta (Mt 13,11). Stoga su u kršćanskom jeziku apostoli Kristovi izabrani učenici, svjedoci njegova života, smrti i uskrsnuća te njegovi osobni poslanici čitavom svijetu. Zato je Katolička crkva ujedno i apostolska (kako to priznajemo u Vjeronanju), jer počiva na temelju apostola i dalje prenosi njihovu poslanje. Apostolstvo je njezina bitna oznaka.

Navedeno povijesno značenje apostolata s vremenom je u crkvenoj teologiji i praksi produbilo i proširilo svoje prvotno značenje, pa se danas u teologiji apostolata izučavaju njegove trinitarne, kristološke, eklezijalne, hijerarhijske i dušobrižničke dimenzije.³ O tim pitanjima postoji i bogata teološka literatura.⁴ Osim širokog značenja te riječi treba uzeti u obzir i njegove uže primjene (npr. laički apostolat, Katolička akcija, apostolat pojedinih područja pastorała: tiska, bolesnika, stranaca, mladeži, djece i dr.).

2. U svom židovsko-aramejskom obliku "šaliah" se nalazi već u Starom zavjetu, a taj izraz Septuaginta prevodi s "apostolos" (1 Kor 14,6).

3. Ž. BEZIĆ, *Tko je apostol?* Zagreb 1973, 12.

4. Nešto iz novije literature:

F.KLOSTERMANN, *Das christliche Apostolat*. Tyrolia, Innsbruck 1962; J.THOMAS, *L'apostolat de l'Eglise*, Paris 1966; Y.CONGAR i dr., *L'apostolat des laïcs*, Cerf, Paris 1970; D.MONGILLO, *Apostolat vjernika*, Korčula 1972; A.SIMONET, *Apostles for our Time*. Alba House, Staten Island 1977; P.J. CABRA, *La dimensione contemplativa della vita apostolica*, Rogate, Roma 1980; M.ADINOLFI, *Il sacerdozio comune dei fedeli*, Antonianum, Roma 1983; G. RÉGNIER, *Apostolat des laïcs*, Desclée, Paris 1985; F.COUTH (Hg), *Mitverantwortung aller in der Kirche*, Lahn, Limburg 1985; A.SIMONET, *Je vous envoie*, Sintal, Louvain 1986; AA.VV., *I laici nella Chiesa*, Elle Di Ci, Torino 1986; J.S. BRENA, *Lay Spirituality Today*, Kuangchi Press, Taiwan 1990.

Iz etimologije riječi možemo zaključiti da bit apostolata leži u kategorijama odnosa i službe. Apostolat je u prvom redu osobni *odnos*. Naime, on pretpostavlja tri neizbježiva aktanta u procesu slanja. Svako poslanje potječe od nekoga koji šalje (tko šalje, pošiljaoc) izvodi se preko onoga koga se šalje (koga se šalje, poslanik) i upućuje nekome trećemu koji nije ni šiljaoc ni poslanik, nego korisnik (komu se šalje). Taj proces šiljanja u svojoj cjelini uključuje još jedan faktor: poruku, ali ona u sebi nije osobne naravi i spada u kerigmatiku. Poruka je semantički posrednik koji povezuje sva tri subjekta koji sudjeluju u procesu događanja poslanja.

Ako želimo nazvati po imenu sve tri osobe koje sudjeluju u kršćanskom poslanju, to su onda:

1. Bog Otac koji šalje svoga Sina. Sin Isus Krist opet produžuje svoje poslanje u svom otajstvenom tijelu Katoličkoj Crkvi.
2. Historijski učenici Isusovi, apostoli i svi njihovi nasljednici "in successionem apostolica".
3. Čitavi svijet koji Bog hoće da spasi, pogotovo narod Božji okupljen u njegovoj Crkvi.

U tom religiozno-apostolskom odnosu prvo mjesto pripada Bogu, odnosno njegovim zastupnicima Kristu, Crkvi i zakonitim nosiocima kanonske misije. Drugo mjesto po važnosti pripada Narodu Božjemu i svim ljudima pozvanim na spsenje. Poslanik, kao posrednik između Boga i njegova naroda, dolazi na posljednje mjesto u tom lancu, jer on sav stoji u službi Boga koji ga šalje i naroda kome je poslan. Poslanik ne postoji za sebe ni po sebi, on je potpuno u funkciji Boga i ljudi. "Čovjek-za-drugoga", kako bi rekao Bonhöffer, kao što je to bio i Krist.

Apostolov položaj u odnosu prema Onome koji ga šalje i onome kome je poslan jest službeni ili, još bolje, službenički odnos. Apostolat je, kako smo upravo vidjeli, *služba* Bogu i narodu. Apostol stoji u službi Porukodavca, čitav mu je na raspolaganju, "homo missus a Deo" (Iv 1,6). On ne prenosi svoju poruku, već Božju. Bez božanskog poslanja on uopće ne može biti kršćanski poslanik. Smisao njegova poslanstva jest baš u tome što je poslan. A kako ne može sam sebe poslati niti biti poslan samom sebi, on je poslanik samo ukoliko je poslan drugome, tj. braći i sestrama koji ga trebaju. njima je poslan, za njih je poslan, dakle njima služi.

Prema tome, apostolstvo se ne može zamisliti bez kategorija odnosa i služenja. Taj odnos je religiozan i osoban jer povezuje nebeskog Oca i njegovu zemaljsku djecu. On je također i služben(ički) jer se radi o tuđem a ne svome interesu. Apostol se nalazi između Izvora istine, dobrote i spasa i onih kojima su istina, dobrotu i spas egzistencijalno potrebni. On je posrednik vječnih vrednota za smrtnu ljude. Konkretno govoreći, apostol je poslan s blagom nadnaravnih dobara od Onoga koji je izvor i tvorac svega dobrog i onima koji žude za tim dobrima.

Budući da je Isus Krist bio prvi Božji poslanik - praapostol (Iv 20,21 i Heb 31) - i jedini pravi posrednik između Boga i ljudi (1 Tim 2,5), kršćansko, dakle kristovsko, poslanstvo je u stvari produženje Isusova poslanja. Zbog toga mora imati i obilježja tog istog poslanja, a ona su određena dvama pitanjima: od koga i kome poslan? Pošto je apostol poslan od Boga i za njegovu slavu (prvotnije svrhe ne može uopće imati!), misija poslanika je u prvom redu religiozna. Apostolat je vjersko poslanje i vjerska služba. A budući da je poslan ljudima i za njihovo dobro, to je također i humanitarna služba, najhumanija što može biti. Gledano bilo religiozno bilo humanitarno, kršćansko je poslanje uvijek altruistička služba, koja isključuje svaki egoizam. Dakle i visoko moralna kategorija.⁵

Kako je razvidno, opći i glavni ciljevi apostolata jesu slava Božja i dobro bližnjega. Drugim riječima, ciljevi apostolata jesu kristijanizacija pojedinih nacija i društva te evangelizacija same Crkve, tj. i svih onih koji se smatraju kršćanima. Na takav su apostolat pozvani i poslani svi vjernici, svi kršćani i svi katolici. Unutar same Crkve nema niti jednog katolika koji je izuzet iz Kristova poslanja. To će poslanje vršiti svatko na svoj način i prema svojim mogućnostima (o tome ovdje ne možemo sada govoriti), ali od njega ne može biti dispensiran. Važno je istaknuti ovo: svi smo poslani bez ikakve iznimke. Svi pojedinci, sve skupine, svi staleži i sve službe u Crkvi, a naročito svećenici i biskupi kao izravni nasljednici apostola.

5. Kako se riječ poslanik upotrebljava i u političkom (narodni zastupnik) i u diplomatskom žargonu (ambasador), ako već takvi poslanici nisu vjernici, oni bi ipak morali biti barem moralno i altruistički raspoloženi ljudi.

Ono što zovemo apostolat nama je svima zajedničko poslanje kao pojedincima i kao crkvenoj zajednici.⁶

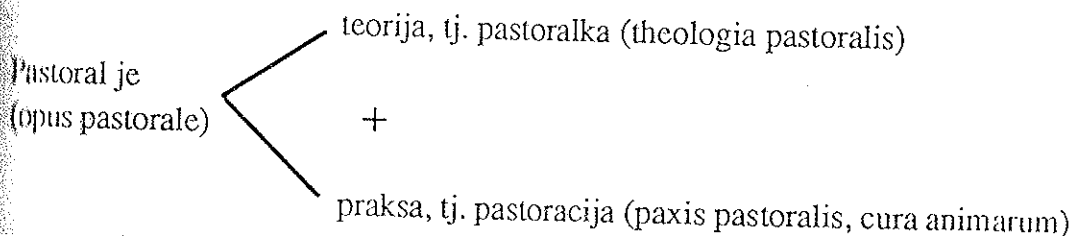
Dobro je još i ovo naglasiti: apostolat je *bitna* zadaća Crkve. Ona je naime "Ecclesia apostolica". Bez apostolstva nema ni Crkve. "Ecclesia periprinans, natura sua, missionaria est", kako reče II. vatic. sabor (AG 2).⁷

A što pastoral?

I u proučavanju pojma pastoral poslužit ćemo se istom metodom - korijenskom. U ovom je slučaju stvar lakša što je tom terminu njegov latinski i hrvatski korijen gotovo isti. Latinski "pastor" je hrvatski pastir. Iz tog su korijena nastale i sve ostale izvedenice. Prema tome, pastoral bi bio ona grana teologije koja se bavi radom crkvenih *pastira*, a ne i ostalih kršćana. To je iskonsko, prvo i temeljno značenje riječi.

Pastoral opet ima svoju teoretsku i praktičnu dimenziju. Kao spekulativno osmišljavanje rada crkvenih pastira, dakle kao znanost, nosi naziv "pastoralika". Ukoliko je pastoral praktično djelovanje tih pastira, zove se "pastorizacija" ili kraće "pastoracija". Mi za taj pojam imamo i hrvatsku riječ "pastva", ali ona sadrži još jedno značenje: naime sam narod Božji, kao "stado Kristovo".

Schematski prikazano:



6. "La missione non è opera di navigatori solitari". Biskupska konferencija Italije u svom dokumentu "Comunione e comunità missionaria" od 22.VI.1986, točka 15.

7. Usput je dobro napomenuti da hrvatska riječ poslanje u potpunosti odgovara latinsko-grčkom apostolatu (služba i sadržaj). Za "Poslanstvo" se može kazati i "apostolstvo", ali je poslanstvo šireg značenja: a) svojstvo i zadaća apostola; b) skupina poslanika; c) mjesto gdje poslanici borave. Namjerno i zdušno apostolsko djelovanje moglo bi se nazvati i apostolatstvo.

Mjesto pastoral možemo upotrebljavati hrvatski izraz "pastirstvo", a mjesto theologia pastoralis "pastirsko bogoslovlje", kako su to redovito činili naši stari pastoralisti.

Prema tome, osnovno je značenje teološkog termina pastoral: dušobrižničko djelovanje crkvenih pastira.

Što to znači? Prije svega da su i pastiri sastavni dio naroda Božjeg, pa dosljedno tome da su i oni također nosioci općeg poslanja (apostolata), što ga je Krist povjerio svojoj Crkvi. Svi mi, dakle - i laici i klerici, vjernici i njihovi pastiri - sudionici smo općega Kristova poslanja, tj. apostolata. Svi smo u širem smislu apostoli i rad svih nas jest apostolat. Dakle: i ono što čine pastiri i ono što čine vjernici za kraljevstvo Božje - sve je to apostolat. On je naše svima zajedničko poslanje.

Međutim, u krilu Crkve postoje raznovrsne službe. Obavljajući zajedničko poslanje, vjernici i pastiri to čine u raznim službama, na razne načine, prema svojim mogućnostima i prema ulozi koju imaju u Crkvi. Uloga pastira u Crkvi sasvim je posebna i njihov rad nije istovjetan s radom svih ostalih vjernika. Njihov je zadatak služiti Kristovu stadu i ujedno ga voditi na duhovnu pašu. Inače ne bi bili pastiri. Njihov je posao specifičan i, i kao takav, zaslužuje poseban naziv, tj. specifičnu i stručnu verbalnu oznaku. Nju nam pruža upravo termin "pastoral" ili pastirstvo.

Kao što je potpuno u redu da svi kršćani svoje poslanje nazivaju apostolatom, tako je ispravno da i pastirski rad ima svoje ime. Takvo mu je ime kršćanska starina izvela iz njegova pastirskog poslanja i ono je živo sve do danas. Takav nazivak opravdava i Kristovo imenovanje sama sebe: "Ja sam dobar pastir". Taj naš prvi Pastir je prenio i svoje ime i svoje poslanje na Petra i subraču. Naziv pastir (stvo) ima svoje opravdanje samo onda ako ime odgovara sadržaju.

Tu je sve jasno i tu ne bi trebalo biti zbrke. Ipak je zbrka nastala, i tu proširenjem značenja riječi pastoral. Kako je glavni sadržaj pastirske službe briga za duše, to se tijekom vremena svaka briga za duše počela nazivati pastoralom. Ono što su činili za slavu Božju i dobro Crkve svi njezini članovi, bez obzira jesu li pastiri, uobičajilo se nazivati pastoralom. Tako se nazivak proširio na sve ono što su svi kršćani činili na spasavanju duša, širenju vjere ili ostvarivanju Crkve. Pastoral je praktički postao sinonim za dušobrižništvo uopće.

stvo", a
edovilo
astoral
žjeg, pa
ata), ko
jemle i
ata. Svi
ono ko
ostolal
i zajed
: načine
ga paal
o ostalil
i na du
i kao la
aku. Nju
ju npon
u je ime
o sve du
"Ja sam
je na De
ako ime
tala, i to
e službe
nazivati
njezini
Tako ne
ju duha
onim za

Na taj se način razvio običaj, i u kolokvijalnom i u teološkom jeziku, da se pastoralcima nazivlju svi laici i laikinje koji pomažu crkvenim pastirima, a njihov crkveni rad je nazvan pastoralnim radom. Time je riječ pastoral izgubila svoje izvorno značenje i zaplivala u vode nejasnoće i pomutnje.

U ovoj zgodi dobro je napomenuti da su za termin pastoral ponuđeni i neki drugi zamjenski nazivci. Najčešće je to riječ dušobrižništvo. Ono odgovara svojoj svrsi ako se misli na rad oko duša općenito. No, kad se odnosi na dušobrižnike koji su laici, ne može imati isto značenje kao i riječ pastoral. Osim toga termin dušobrižništvo ima i taj nedostatak što se, barem verbalno, ograničuje samo na duševnu stranu čovjeka, a zaboravlja ga u njegovoj ljudskoj cjelini.

Danas se najčešće kao surogat pastoralu nudi izraz "praktično bogoslovlje". Donekle s pravom. Pastoral je, o tome nema sumnje, ne samo refleksija i teorija, već i praktična umješnost. Kao takva, zaista spada u praktičnu teologiju i među operativne znanosti (Handlungswissenschaft). No i termin praktična teologija ima svoje nedostatke. Prvi je što nekako sugerira kao da pastoral ne bi bio teoretsko i naučno proučavanje, pa mu na taj način oduzima znanstveni dignitet. Drugi je još očitiji: nije samo pastoral praktična nauka, u teološkom kompleksu postoje i neke druge praktične nauke (moralika, pravo, liturgija, vjerski odgoj itd.). Zbog toga naziv praktična teologija za naš pastoral nije posve adekvatan i precizan.⁸

Dakle, ako pastoralku prosuđujemo po njezinom korijenskom i korjenitom izvoru te po vjekovnoj crkvenoj uporabi, pojam je sasvim jasan: pastoral je apostolsko djelovanje svećenika kao crkvenih pastira.⁹

8. Još postoje i neki drugi nazivi za pastoral: cura animarum, aedificatio Corporis Christi, scientia salutis, Heilsorge, Heildinst, akcijska teologija, samoostvarivanje Crkve, izgradnja kršćanske zajednice i slično. Dakako, svaka od tih malih definicija ima svoje djelomično opravdanje, ali nijedna nije u svakom pogledu besprijekorna.

9. G. CERIANI, *Introduzione alla teologia pastorale*, Ed. Mame, Roma 1961; F. X. ARNOLD, K. RAHNER i dr., *Handbuch der Pastoraltheologie*, 5 sv. Herder, Freiburg 1966-1972; G. BRETAGNE, *Corso di teologia pastorale*, Queriniana, Brescia, 2 sv. 1967; A. MAZZOLI, *La pastorale nella parrocchia moderna*, Queriniana, Brescia 1968; C. FLORISTAN, M. USEROS, *Teologia dell'azione pastorale*, Ed. Paoline, Roma 1970; F. KLOSTERMANN, *Die pastorale Dienste heute*, Veritas, Linz 1980; H. AMMER (Hg), *Handbuch der Praktischen Theologie*

Čemu zavrzlama?

Zavirimo li u evanđelja, odmah nam padaju u oči dvije činjenice:

Prvo: Isus je sve svoje sljedbenike pozivao na apostolat i povjerio im je kršćansko poslanje: "Žetva je velika ..." (Lk 10,2), ... "Idite i vi u moj vinograd" (Mt 20,4). Svi kršćani moraju biti sol zemlje, svjetlo svijeta i grad na gori (Mt 5,13/16). Prispodoba o talentima (Mt 25,14) i zahtjev: "Pusti mrtve neka pokopaju mrtve, a ti idi i naviještaj Kraljevstvo Božje" (Lk 9,60). Prva je Crkva sve svoje članove angažirala u misionarskom radu. Naše opće svećeništvo počiva na sakramentima krsta i krizme koji sobom nose apostolsku obavezu.

Drugo: Među svojim učenicima Isus je napose odabrao dvanaestoricu i nazvao ih apostolima (Lk 6,13). Poslao ih je po čitavom svijetu (Mt 16,15), povjerio im je Crkvu, učinio ih je pastirima (Iv 21,16-18) i ribarima ljudi (Mt 4,20), dao im je vlast vezivanja i odrješivanja (Mt 18,18), povjerio im je tajne svoga kraljevstva (Mt 13,11) te obećao biti s njima sve do konca svijeta (Mt 28,20). Na Petru će sagraditi svoju Crkvu (Mt 16,18) i on će biti njegov glavni pastir. Ukratko: bez pastira i njihova pastirstva nema Kristove Crkve.

Time je Krist učinio bitnim strukturama Crkve i opće poslanstvo svijetu (apostolat) i posebno poslanstvo pastira (pastoral). I prvo i drugo za Crkvu je konstitutivno i apsolutno potrebno. Ona ne može opstati ni bez apostolata ni bez pastoralne brige. Crkva je u svojoj biti i apostolska i hijerarhijska. Živi od kršćanskog poslanja svih svojih udova i od pastoralne brige svojih pastira.

logie, 3 sv. Berlin 1974-1978; G. OTTO (Hg), *Praktisch-theologisches Handbuch*, II. izd. Hamburg 1975; M. PELLEGRINO, *Quale pastorale?* Queriniana, Brescia 1979; H. T. MAYER, *Pastoral care*, Knox Press, Atlanta 1979; P. C. BLOTH (Hg), *Theologie und Handeln*, Patmos, Düsseldorf 1984; M. MIDALL, *Teologia pastorale o pratica*, LAS, Roma 1985; G. OTTO, *Grundlegung der Praktischen Theologie*, Kaiser, München 1986; D. RÖSSLER, *Grundriss der Praktischen Theologie*, Berlin-NYork 1986; A. V. CAMPBELL(ed), *A Dictionary of Pastoral Care*, Crossroad, N. York 1987; F. KLOSTERMANN (Hg), *Praktische Theologie heute*, Kaiser, München 1974; S. LANZA, *Introduzione alla teologia pastorale*, Queriniana, Brescia 1989; P. M. ZULEHNER, *Pastoraltheologie*, 4 sv. Patmos, Düsseldorf 1989-1991.

enice:

povjerio im
e i vi u mi
tlo svijeta
i) i zahvalj
stvo Božje
sionarskom
krizme koji

anaestorico
svijetu (Mt
3) i ribarima
.8), povjerio
ve do konca
) i on će biti
ma Kristove

anstvo svijtu
go za Crkvu
z apostolima
ska. Živi od
jih pastira,

ches Hand
Querini
1979; P.C.
M. MIDALI,
dlegung der
Grundriss der
A Dictionary
Ig), Praktik
ione alla 180
istoraltheolo

Ako joj treba i jedno i drugo, treba li stoga to dvoje brkati ili izjednačiti? Doduše, obje funkcije u Crkvi imaju svoje zajedničke crte. Obje se brinu za slavu Božju, širenje Kraljevstva, spas i posvećenje duša, uspjeh kršćanske vjere i duhovno dobro svih ljudi. Sadržaj apostolata i pastoralna u mnogome se poklapa. Ipak pastoral posjeduje i svoj specifični sadržaj: zastupanje Krista kao glave, upravu Crkve, učiteljsku i liturgijsku službu te pastirsko vodstvo vjernika. Taj je zadatak povjeren posebnoj skupini kršćana označenoj svetim redom te time stavljene u izravno nasljedstvo apostola i u položaj duhovnih pastira. Redenici su stoga jedini nosioci pastoralna. Skupa s ostalim vjernicima uklapaju se u opće poslanje Crkve, a kao nosioci svećeničkog reda uz to obavljaju i svoju posebnu sakramentalnu službu - pastirsku službu.

Budući da se apostolsko i pastoralno poslanje ipak sasvim ne pokrivaju ni s obzirom na sadržaj ni s obzirom na subjekte, logika i zdrav razum traže da svaka od tih službi ima i svoje vlastito ime. Znanstvena preciznost kojom još zahtjeva da se one jasno razlikuju i da se međusobno ne miješaju. Zamjenjivanje jedne s drugom stvara pomutnju u pojmovima, nejasnoću i terminima i zabunu u djelovanju.

Zašto je, onda, nastala opća pometnja u upotrebi nazivlja apostolat i pastoral? O tome smo već nešto rekli, a postoje i drugi razlozi:

1. Očito je prvi razlog neznanje. Mnogi vjernici ne poznaju pravo značenje tih dvaju izraza. K tome mnogo doprinosi zadržani latinizam "pastoral". Kad bi se stalno upotrebljavao u svojoj hrvatskoj istoznačnici "pastirstvo", bio bi daleko jasniji.

2. Ako ta razlika nije poznata običnim vjernicima, zašto je nisu uočili barem teolozi? Svaki pravi teolog pozna tu razliku, ali ga često zavodi u pomutnju uhodanost izričaja i misaona tromost. Distingviranje uvijek predstavlja misaoni napor pa se onda ide linijom manjeg napora.¹⁰

3. Pomutnju je proizveo također i misaoni ulazak laika u crkvene službe. Zbog nedovoljnog broja svećenika i sve boljega teološkog obrazovanja laika, u duhu pokoncijske obnove, redovnice i laici sve više sudjeluju

10. Primjer takve terminološke zabune možemo naći čak i u stručnim pastoralnim časopisima. Usp. npr. *Pastoral - theologisches Informationen*, br.2,1991,206.

u dušobrižničkom djelovanju crkvenih pastira. Kako to čine u svojstvu pomoćnika tih pastira, uslijed spomenute misaone tromosti, naziv pastoral i pastoralac prenio se i na laike.

4. Ne smijemo zaboraviti još jedan razlog pomutnje. Mnogi se katolici nalaze pod utjecajem protestantske teologije koja nije čuvala razliku između svećenika i laika. U tu im svrhu dobro dođe i miješanje, tj. zamjenjivanje kleričkog i laičkog poslanja. Ako nema crkvenih pastira, svi smo svoji vlastiti pastiri, svi smo pastoralci i sve što radimo jest pastoral.

Eto, tako je nastala supstitucija, a s njome i zbrka među apostolatom i pastoralom. Neki su teološki fakulteti, osobito protestantski, pastoral nazivali praktičnom teologijom, a neki su, pretežno katolički, zadržali stari naziv pastoral. Kako su na europskim bogoslovskim fakultetima danas većinom studenti i studentkinje laici, oni svoj studij obavljaju pod imenom pastoral a pa je razumljivo da i svoj kasniji rad zovu pastoralom.

Ispunila se ona stara: "Perdidimus nomina rerum ..."

Jasni pojmovi - jasan jezik

Je li to na korist znanstvenoj jasnoći, teološkoj preciznosti i podjeli rada na terenu? Dakako da nije. Stoga bi trebalo svim pojmovima vratiti njihov prvotni i pravi smisao, jezično nazivlje uskladiti s pravim značenjem svakog termina, a također izvršiti i neke promjene u školskoj i pastoralnoj praksi. U pogledu akademskog studija predlažem:

1. Na bogoslovnim učilištima - barem na onima na kojima studiraju svećenički kandidati i laici zajedno - uvesti *novi* predmet s nazivom apostolat. Tako će i jedni i drugi postići potrebnu zajedničku izobrazbu. Budući da će se i laički crkveni službenici baviti dušobrižništvom, ono može biti zajednički sadržaj studija svih studenata. Ako ne mogu biti pastiri, laici ipak mogu biti dušobrižnici.

2. A što će onda biti s dosadašnjim predmetom koji se nazivao pastoral? Zar ćemo ga ukinuti? Nije potrebno. On može i nadalje ostati u programu kao posebni dio apostolata. U općem apostolatu ima svoje mjesto i specifična služba crkvenih pastira. Na onim učilištima gdje se pripremaju samo budući svećenici također treba proučavati apostolat u njegovoj cjelini,

vojsvu
pastoral
katolik
između
njlvanu
voj vlas
olatom i
al nazva
ari naziv
većnom
pastoral
i podjeli
zriti ni
načenjem
istoralno
studiraju
n aposto
Budući da
biti zajed
laici ipak
ao pastor
program
e mjesto i
ripremaju
voj cjelini

svi svećenik mora biti upućen u čitavu problematiku naviještanja koje obavljaju u suradnji sa svojim laičkim pomoćnicima.

3. Na raznim teološkim i katehetskim institutima koji su namijenjeni laicima i redovnicima školski predmet o dušobrižništvu ne treba uopće nazivati pastoralom nego onim što on stvarno i jest - apostolatom! U njemu će također biti obrađen i njihov suradnički odnos s crkvenim pastirima.

Unaprijed predviđam prigovor: Zar na taj način ne ćemo pastoral potpuno klerikalizirati? Ni najmanje. Taj predmet već je i po svom imenu i po svom sadržaju klerikaln, ne može ga se više klerikalizirati. Daleko veća opasnost nastaje ako se apostolat poistovjeti s pastoralom. U tom se slučaju klerikalizira i sam predmet i svi njegovi studenti. Učeći "pastoral" (a ne apostolat) i nazivajući svoj rad također pastoralom, ipso facto se klerikaliziraju i svi laički apostoli. Bježeći od Scile upadamo u Haribdu koja je u našem slučaju mnogo pogibeljnija. Zato se i u tom pitanju najbolje držati namitne mudrosti: Reci popu pop, a bobu bob!

U današnjem vremenu - kad poslije Sabora toliko inzistiramo na zrelosti laika i na sudjelovanju svih vjernika na crkvenom životu - bit će najbolje da vodimo više računa o apostolatu (sviju!) nego samo o pastoralu (netih!). Ako želimo imati "zrele" kršćane - a zreli su samo oni koji su sposobni donositi plod - svi kršćani moraju poznavati svoje apostolsko poslanje. Za to im treba poznavanje upravo apostolata. U tom im zadatku moraju biti na pomoći njihovi duhovni pastiri, koji opet moraju poznavati svoj posao, pastoral.

Točno definirajući pojmove i pravo imenujući svačije zadatke, učinit ćemo najbolju uslugu i vjernicima i pastirima, i teolozima i Crkvi. Ujedno ćemo osloboditi i samu teologiju od svih zabuna i aporija. "*Qui bene distinguunt, bene docent!*"